

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ HIVATAL,
hová a *dolgozatok*
és *előfizetési pénzek*
küldendők:
Kolozsvár, Ref. Theologia,
2. számú ház.

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

AZ ERDÉLYI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET „EGYHÁZI ÉRTEKEZLET“-E
TÁMOGATÁSÁVAL
SZERKESZTI:
NAGY KÁROLY
REF. THEOL. TANÁR.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára . 10 fillér.

Az evangélium erő.

(Rom. I. 16.)

A világ nem ismeri még az evangéliumot. Az a fenséges erő, mely abból sugárzik, mint egünk napjából a fénylő sugarak, melyek világitanak, melegítenek, mozgást, életet keltenek, termékenyítenek, az az evangéliumból — lelki életünk világosító napjából — fakad. Ez az erő az evangélium eszközei: a *keresztyén egyházak* mutatják meg, ismertetik és közlik a világgal. Az evangélium *egy és ugyanaz*, bármely vallásfelekezet hirdesse, mint egy a nap a világ minden emberére nézve, — de az emberek különbözőképpen nézik és ismerik a napot, — más és más képpen értékesítik annak világosságát, meleget, életet árasztó sugarait. Némelyek egyáltalán nem is értékesítik, annak világosságánál tétlen, haszontalan életet élnek. Így van ez az evangéliummal szemben is; annak értelmet nemesítő, akaratot a jóra indító sugarai előtt sokan eltakarják szemüket, bezárják sziveket s így aztán *akaratauk, cselekvésük nem is evangélium szerinti*. Ezért uralkodik annyi bűn az emberi szivekben; irigység, megszólás, rágalmazás, alattomoskodás, részegség, pazarlás, lopás, gyilkosság minden nap olvasható az ujságokban. Az elvadult ember azt hiszi, hogy ha ő titokban, alattomban sikkaszt, rabol, gyilkol: a titok leplelve bűne el van takarva, ha ő betakarta magát, a jó Isten szeme sem lát.

Rettenetesen el van áradva a bűn a földön s ennek oka, hogy az emberek az evangéliumtól elfordultak. *Ne kárhoztassa senki csak azt a nyomorult bűnöst, kit a törvény keze sújt; minden ember, minden rangban, állásban hibás —*

gyermek, ifju, középrendü, öreg, nő, férfi, gazdag és vagyontalan mind-mind, *a ki a szeretetből folyó kötelességét nem teljesíti maga idejében; mert a szeretetlenség oka minden bűnnek*. Az lenne az emberiség magasztos czélja, hogy közkinccsé legyen a szeretet evangéliuma, — mert az *Istennek ereje minden hívőnek üdvösségire*. Az evangélium kinyitana a szemeket, sziveket és erszényeket s hatása alatt pusztulna a nyomor, megalázkodnék a nagyralátó gőg, adakozóvá lenne az elszűkült nyaku erszény — milyen másképe lenne a világnak! . . . *Szerencsétlen önmagában és veszedelmes másokra, ki azt hiszi, hogy nincs szüksége az evangéliumra*.

Evangéliumi keresztyénnek lenni a legfelségesebb dolog; azt jelenti ez, hogy az egyén az evangélium jótékony hatása alatt áll; elméjét megvilágosította, érzelmét felmelegítette s akaratát megszentelve, állandóan jóra hajtja az.

A ki evangéliumi keresztyén, az nem vet meg egyetlen vallás-erkölcsi igazságot sem a világtörténetben, az isten országának előjeleit látja Izrael vallásában a görög-római világfelfogásban és isten országának munkálását a különböző keresztyén felekezetek ténykedésében s e nemes felfogással, — mely valódi miveltségnek nevezhető — előbb viszi a testvériség ügyét, mert mindenikben elismeri a jót s isten országáért, e legmagasabb társadalmi czélért, szeretettel érvényesíti a megismert jót.

Az evangéliumi keresztyén hisz Istennek szent kijelentésében, Mózes, a próféták, az Ur Jézus Krisztus és az apostolok által kijelentett s az emberiség üdvözítésére közlött örök igazságában, azok parancsolata szerint tiszteli Istent, szereti embertársait s keresi boldogságát és üd-

vösségét; mert semmi emberi bölcsesség fel nem érheti a szentírás igazságait s minden emberi tudomány szétfoszlik, mint pókháló az isteni kijelentés mellett. A ki másban keresi saját boldogságát, s más eszközök és módokkal akarja az emberiséget boldogságra vezérelni, az tévelygés, bűn s kárhozatnak útjára tér s az emberi haladás útját vágja; mert az egyéni téveteg ész és zavaros érzelem megtevesztik az akaratot is

Az evangéliumi keresztyénségnek minden erejét ki kell fejtenie, hogy korunk helytelen irányzataitól megvédje a világot. Nemcsak a felforgató szocializmus és anarkiától, hanem a sorvasztó hitetlenségtől, a csökönys biggottságtól, az erkölcsi életben pusztító babonától, az átkos szegénységtől s a káros gazdagságtól. Mindezek ellenségei voltak Krisztusnak, apostolainak s így az emberiségnek is 1900. év előtt, ellenségei ma is. Ugyanazon ellenségekkel szemben fegyverünk is ugyanaz kell legyen. *Az evangélium.* Ezt kell harczba vinni s akkor kitűnik annak megújító ereje. Igehirdetés és imádság, buzgó énekléssel a templomban, az urvacsoira és keresztség szentségének kiszolgáltatása nagy jelentőségűkhöz méltóan, a vallás tanítása odaadó lelkesedéssel, szeretet intézmények létesítése, működtetése állandóan: ez mind az evangélium ereje, melyet a világgal meg kell ismertetnünk, mint az apostoli korban.

Melyik egyház teheti ezt? A melyiknek az apostoli kor tiszta és el nem ferdtett eszközei vannak kezében: a szentírás, az igaz szákramentumok, a cziczoma nélküli vallásos hit és isten-

tisztelet, a Krisztus evangéliumának hatalma, az Isten és felebaráti szeretet szóval Istennek ereje az idvességre: a Jézus Krisztus igaz egyháza, a megtisztított, *a reformált egyház.*

Evangélium szerint reformált egyházunk ezen az erőn, Istennek az idvességre való erején épült fel és áll; az Isten szeretetén, melyet tanúsított e világgal szemben, midőn érettünk adta az Ő egyszülött Fiát — a Jézus Krisztust. Csak vele és általa érhető el a keresztyén élet nagy célja, a mi *az egyénre nézve az örök élet, az emberiségre nézve az Isten országa.*

E legmagasabb célért küzd a «Vasárnap», ezért kell harczba vinnie anyaszentegyházunknak, Krisztus igaz egyházának az evangélium erejét *szóban, cselekedetekben, intézményekben.* Hát rajta, érvényesítse kiki, a mint az Isten neki tudni engedte!

Incze Lajos,
nagyborosnyói lelkész.

Hogyan nevelte a mi első reformátorunk az ő mostoha fiát?

(Folytatás.)

A műnek három része van. Az *elsőben arról* szól, hogy mindenek előtt az Istenhez kell vezetni a gondjainkra bízottakat, azaz *szilárd hitet* kell ébreszteni a gyermekekben és a növendékekben kora ifjúságotól fogva Isten iránt. Ezt pedig úgy érjük el, ha a Jézus Krisztus tanítását

mely e szerint nem egyéb, mint az elmélet ismerete és tudása nélküli gyakorlat

Egyházi és nemzeti életünknek valóságos kincsei a szokások. Hatalom ez, mely leginkább képes dacolni minden felforgató törekvéssel; bár igaz, hogy igen gyakran, a szükséges átalakulásoknak is ez állja útját. Egyházi és nemzeti életünk állandósága, hogy mennyit köszönhet a szokásnak: alig tudjuk kifejezni. A szokás, jellemmé, karakterré lesz s különösen a népeletben. A kik a népszokások e nagy értékét, az állandóság főbiztosítékát felismerték: féltő gonddal is örködnek a felett s igyekeznek azt minél öntudatosabban kifejezni. Gondoljunk csak e tekintetben erdélyi német ajkú evangélikus testvéreink papjai és tanítói működésére! Nem régi vaskalaposság az, a mit ők csinálnak, hanem a szokás hatalmának és erejének öntudatos felismerése és érvényesítése.

A népszokásnak az egyházi élet terén való jelentőségéről és fontosságáról egy más alkalommal fogunk beszélni. Most ez alkalommal a farsang leggyakoribb eseményének, *a lakodalmak régi szokásairól* emlékezünk meg.

* * *

Hogy milyen élet, miféle szokások és erköl-

TÁRCZA

Régi lakodalmak.

A keresztyén egyházak régi törvényei (kánonai) több olyan egyházi és vallásos dolgokról rendelkeztek, melyek befolyással voltak az egész társadalmi életre is és arra olyan bélyeget ütöttek, a mit még mai napság is visel, bár eredete meglehetősen feledésbe ment. Hogy a házasság kötések igazi ideje a farsang: ez ma is él a köztudatban; de hogy ennek eredete az, miszerint erre az időre esik a keresztyén «egyházi-év» azon örömteli, vidám szakasza, a mely Jézus élete azon korszakának felel meg, midőn még a szenvedésre, a halálra nem gondolt, hanem vidáman hirdette az «Isten országáról szóló evangéliumot»: ezt már ma kevesen tudják. Bizonyossága ez annak, hogy nemcsak az egyes embernek, hanem a népeletnek, a társadalomnak is megvan a maga története, változásai, alakulásai s hogy a tények, cselekedetek és eljárások hosszabb életűek, mint az elméletek s maga a gyakorlat fennmarad még akkor is, midőn az elméletet már csak a tudósok ismerik. Így áll elő *a szokás,*

követve mi is a látható dolgokkal vezetjük az ifjúságot Istennek megismeréséhez, mondván többek közt: Ha már az emberek közt lenézésnek és megvetésnek van kitéve az a házi gazda, ki háztartására nem ügyel, az övéit elhanyagolja: mennyivel inkább meg kell becsülni és meg kell hálálni Istennek ama rendkívüli nagy gondosságát, melylyel Ő a világ háztartását oly bölcsen és fáradhatatlanul intézi, hogy tudta és akarata nélkül még csak egy madár sem eshetik le a földre és még fejünk hajszálai is meg vannak számlálva! A miből önként következik, hogy az isteni gondviselés nemcsak azokra a dolgokra terjed ki, melyek a lélekre, hanem azokra is, melyek a testre szükségesek, midőn azt látjuk, hogy a madarak az Ő jóvoltából oly bőven táplálkoznak és a lilium oly pompás színben ruházkodik. És ha az emberi lélek ily módon van eltelve és meggyőződve az isteni gondviselés felől, lehetetlen, hogy fenntartásunkra nézve valamikor akár aggodalomba, akár rut fősvénységbe essünk, melyek közül úgy az egyik, mint a másik lelket-testet élő halálos méreg. Ily módon Isten nemcsak a világ Ura, hanem mindazok atyja, kik benne hisznek; s azt akarja, hogy hozzá éppen úgy forduljunk segedelemért, mint a hogyan ezt földi atyánkkal szoktuk tenni bajainkban Innen van az *imádkozás*. Ezért, ha testi vagy lelki betegek vagyunk: imánkban orvosságot és gyógyulást kérünk; ha ellenség háborgat, irigység, gyűlölség szorongatja lelkünket: $\cup$ hozzá menekülünk; ha tudományt, bölcsességet, művészetet óhajtunk: tőle kérjük; s ha tisztelet, hivatal és vagyon árasztott el: akkor

is hozzá forduljunk, nehogy szívünket elfásulni és a jó utról letérni engedjük . . .

A nevelésünk alatt álló ifjú ily módon az *evangélium titkát* is megérti. Nevezetesen rájön az emberek hibáira és fogyatkozásaira és arra, hogy erőtlenség vagyunk s különféle vágyak uralkodnak rajtunk. Isten pedig sem vágyakkal nem vivódik, sem nem erőtlenség vagy tehetetlen. Tehát, ha Istennel akarunk lakozni, a testi kivánságoktól távol kell magunkat tartani Mert valamint a jó ember a rosszal, a kegyes az elvetemülttel nem szokott társalkodni: úgy megfordítva a gonosz is kerüli az igaz, jámbor embert. Ezért mondta Idvezítőnk: «Boldogok, a kiknek szívök tiszta, mert ők az Istent meglátják.» (Máté, V. 8.) Ugydé, mi teljes bűnnélküliséget, teljes kegyességet nem tudunk elérni a földi küzdelmek miatt. Istennel szemben mindnyájan bűnösök vagyunk Következőleg kénytelenek vagyunk Istentől irgalmat és kegyelmet kérni számunkra. Ekkor jön fel mennyi fényvilág az evangélium világa, mely azt hirdeti, hogy az aggodalom, lelki szükség és nyomorúság állapotából minket Krisztus megváltott. Ő ennél fogva nekünk olyan szabadítónk és idvezítőnk, a kivel semmiféle földi helytartó nem hasonlítható össze. Ő, az Úr Jézus nyugtatja meg most lelkünket, mely eddig kétségbe volt esve; Ő ébreszt fel bennünk jó reménységet és ő tesszen ismét boldogokká; mert Krisztus azt akarja, hogy a hol ő van, az ő szolgája vagy követője is ott legyen . . .

A Krisztusban való ezen bizalom arra ösztönöz, hogy mindig a jót tegyük és igazán éljünk

csök voltak ezelőtt két-, háromszáz esztendővel Erdélyben, azt *altorjai Báró Apor Péter* Háromszék főkapitánya írta meg egy könyvben, melynek czime: «*Metamorphosis Transsylvaniae*» — magyarul: *Erdély átváltozása* Azt írja meg benne, hogy «*Erdély régi, együgyü (értsd: egyszerű) alázatos idejében való gazdagságából hogyan változott át e mostani kevély, czifra, felfordult állapotában való koldusságra.*» Azt beszéli el, hogy milyen volt az akkori német uralommal hozzánk is béplántált «*náj módi*» (új divat) előtt az erdélyi magyar élet. E munkájában «*Az régi erdélyiek lakodalmiról*» ezeket mondja:

Leánynéző: Mikor valamely legény meg akart házasodni, az leánynak az apját anyját megjártatták alattomban (kitudakoltatták kézalatt), hogy van-e kedvek leányokat azon ifju legénynek adni vagy nincsen. Ha volt kedvek, napot tettenek, hogy mely nap menjen az ifju legény leányt nézni . . . Asztalnál az legényt és az leányt egymás ellenében ültették szemben; erősen ittak, vacsora után éjfélig s tovább is táncoltanak . . .

Leánykérő: Aztán a legény leánykérőket küldött. Ha az leányt oda igérték, elment kézfogásra . . .

Kézfogás: A legény az leányhoz ment és mintha kézfogással az következő házasságra kötelezték volna magokat, a legény szép gyengén

az kezinek első újjai végével megütötte a leány-asszony keze újjainak végét.

Gyűrűváltás: A kézfogás után az legény két atyjafiától a jegyes-gyűrűt béküldötte . . . a leány a magáét skófiummal varrott keszkenyőre akasztva kiküldötte.

Esküvés: Aztán az legény a leányt hűtre kikérette és az pap ott a leányos házban őket megeskette A lakadalomra napot tűztenek.

Az előlköszöntők: A legény atyafiai közül hívott magának násznagyot, nyoszolyóasszonyt, vőfélyt és kis nyoszolyóleányt. Mikor a násznép megindult, két úrfiat előre küldöttek, azokat előlköszöntőknek hitták Azok a menyasszony főgazdáját megköszöntötték. A gazda megköszönte és viszontag köszöntötte a násznagyot s megizente, hogy jó szívvel várják a násznépet. Egy serleg bort az előlköszöntőkre köszöntött, azután ezek hármat táncoltanak s mint örömondók visszamentek . . .

A főgazdának nagy hosszú aranyos pálczája volt, annak vicegazdái voltak, hosszú zöldre festett pálczákkal . . .

A násznép érkezése: Az násznép eleiben erősen löttének . . .

Legelől ment bé az lakadalmas helyre az násznagy, utána a vőlegény, azután az vőfély, azután a nyoszoló asszony, nyoszolyókisasszony. A leány apja vendégeivel, előbb a férfiakkal,

Ezt pedig pusztá emberi erővel hiában akarnók elérni. A miből az is következik, hogy ezen hit, ezen Krisztusban való bizalom csakis Istentől származik, ki mindenben javunkat kívánja. De ezt csak a hívők érezhetik és tapasztalhatják. Azért igaz az a szentírásbeli hely: kik az Istent szeretik, azoknak mindenek egyformán javukra vannak.

Egyszóval: az teszen mindent jól és igazán, az él erkölcsösen és hit szerint, ki az evangelium titkát felfogni törekszik. Ezt hát nagy szorgalommal kell hallgatni és tanulni, főleg a serdülő korban, midőn a szív mindenre fogékony. Ez által Istennek a legtehetszőbb szolgálatot teszszük. Így tartjuk meg az ifjuságot az ő romlatlan, tiszta kedélyállapotában; úgy teszszük Istenhez minél hasonlóbbá.

A tanítás *második* részében arra terjeszke-

dik ki a reformátor, hogy — miután a mondottak szerint a hit az ifjú lelkébe helyes módon bevan plántálva — a szentírásból megismert Krisztus példája nyomán hogyan kell magában *a lelki szépséget*, a benső ékességet, megszerezni. Nevezetesen: ha az ifjú *Krisztust* az ő szavaiból és tetteiből egészen ismerni

tanulta, lassanként *magát is ő hozzá fogja alkalmazni* s minden szándékában és tettében őt fogja kiábrázolni. Tőle megtanulja az ifju, hogy mikor kelljen alkalmasan *beszélni és hallgatni*. Továbbá szégyelni fog oly dolgokról beszélni, melyek csak az érett emberekhez illenek, midőn látja, hogy Krisztus csak 30 éves korában kezd ellenmondani, jóllehet már 12 esztendő korában az irástudók előtt nagy értelmét és bölcsességét bebizonyította. Ez ismét arra tanítja, hogy nem kell korán a köztérre lépni és éretlen korban közügyekkel foglalkozni. Tehát gyakorolja magát a hallgatásban úgy hogy, ha nincs az ifjunak semmi szükséges és hasznos beszélni valója: akkor hallgasson. A beszédre pedig igyekezzék magát akként kiképezni, hogy se nagyon gyors, se nagyon lassu, valamint hangja is se suttozó és gyenge, se magas és erős ne legyen. E tekintetben, valamint az arcz-, száj- és kézmozdulatokra nézve sok függ attól, hogy kitől tanul az ifju beszélni és hogy kik tanítják őt, vagyis: mint egyébben, itt is a példa határoz

Mint a mérget, úgy kerülje az ifjú *a bort* és *a szeszes italokat*, melyek a különben is heveségre hajlandó ifjut időelőtti kórhöz vezetnek s megromtják már virágjában. Még mértékkel használva is nyugalom és egészség helyett izgalmakat és betegségeket, mértéken túl pedig bizonyos halált okoznak. A hol tehát rásztkórokat, szélhűdéseket, vízi betegségeket, bélrágásokat vagy gyomorégéseket stb. találtok: ezek eredetét legnagyobb részben a szeszes italokra vihetitek vissza. Az *ételemük* is egyszerűek és ne drága eledelék és nyalánkságok legyenek. Általában a test fenntartására megkívántató szükségeken túl ne telhetetlenkedjünk, s mint mindenben, itt is tartunk mértéket vagy, mint mondani szokás, közép-utat. Ez áll a *ruházatra is*. Semmi sincs balgább dolog annál, mint ha valaki drága ruhákban ke-

resi a tiszteletet és a dicsőséget. S ki ne szégyelne drága, diszes ruhát viselni, midőn hallja és tudja, hogy az Isten Fia a jászolban sirt . . . A bőven lakmározó és ruhapompát kedvelő éppen nem követője Krisztusnak, a ki éhezett, szomjuhozott és nélkülözött.

Hát az ifjak *pénzszomjáról, kapzsiságáról, fős-vénységéről* mit szóljunk,

mikor ezeket a rut szokásokat még a pogányoknál is szégyenletes dolgoknak tartották? Ezek a bűnök nemcsak egyeseket tesznek tönkre, hanem a történet tanúsága szerint hatalmas városokat, virágzó birodalmakat semmisítették meg, az által, hogy az embernél már csirájában elfojtanak minden nemesebb érzelmet.

A *vívás és fegyvergyakorlás* szép cölog, míg az ügyességet kifejti s az általános hasznot és békét előmozdítja. A valódi keresztyénnek őrizkedni kell az ok nélküli fegyverforgatástól, hiszen Isten Dávidot a Góliáthtal szemben egy parittyakő segítségével juttatta győzelemre. De fegyverezzük fel magunkat akkor, ha vallásunkat és hazánkat kell megvédeni. Azt pedig egyenesen megkívánja a reformátor minden ifjutól, még azoktól is, kik a tanítás és az Isten ígéje szolgálatába lépnek hogy *valami mesterséghez, házi iparhoz vagy kézi ügyességhez* értsenek. Mert ez által az életfenntartás biztosítva, a henyélés és kicsapongás gyökere kiirtva, testünk-lelkünk sokkal egészségesebb, tartósabb és erősebb lenne.

A templomba menő kalotaszegi nép.

Végül, pánczélozza fel magát az ifjú minden *oktalan szeretet és kicsapongás ellen*. S majd midőn eljön annak ideje, szemeljen ki *oly jövődöbelit* magának, kinek szive, jelleme és erkölce a magáéhoz találó; a ki iránti szeretete legyen tiszta érzelmű és oly hűséges, mely a sirig tart.

(Folytatása következik.)

Mai képünkhöz.

Képünk a templomba menő kalotaszegi népet mutatja. Bánffy-Hunyad és vidéke magyar népe kivétel nélkül református vallású. Egy szép sziget az oláhság tengerében, mely magyarságát érintetlenül megtartotta. És ezt református egyházi szokásainak és erkölceinek köszöni. Terhes munkával él, de azért miatta nem kellett volna törvényesen kimondani a vasárnapi munkaszünetet. Hogy felvirrad a szent nap az egész család gyorsan ellátja a szükséges teendőket a ház körül s aztán «ünneplőbe» öltözik. Festői, bájos ruhába, melynek a piros csizmán kívül minden darabja a háznál készül. A hajadonok pártája, a szépen kivarrott gyolcs ing, a ránczos »gyolcs fersing«, a magyar lájbi stb. Harang kondulásra már készen van mindenki s úgy indulnak az utca végéről ünnepélyes lassu menetben az Isten háza felé. Elöl az öregek, majd a «fehérség», aztán az ifjuság, végre a gyermekek. A sor nőttön-nő s mire a templomhoz érnek már egy festői szép

azután a nőekkel kezét fogtak. Aztán a násznagy elállott és az örömatyát és örömanyát, egész házát és vendégét köszöntötte és feláldotta, s a leányt kikérte:

Leánykikérés: A főgazda felelt s valami tisztességes, úri tréfát igyekezett a násznagyon, vőlegényen ejteni . . . Azután a leányt kiadta. A vőfély, noszolyó-asszony és noszolyó-kisasszony a menyasszonyt az örömatya vendégei közül elvitte, az vőlegény asszony-vendégei előtt lefelől állította.

Nászlakoma: A gazdák a vendégeket asztalhoz ültették, külön a vőlegény vendégit, külön az örömatyáét. A vőlegény mellett ült a menyasszony. A vőlegény után a násznagy, vőfély s rendre a férfiak; a menyasszony után a noszolyó-asszony, kisasszony és rendre az asszonyok. Két muzsikáló székről muzsikáltak a vőlegény és az örömatya hegedüsi. Az étkeket nagy muzsikaszóval behozták, a pap az asztalt feláldotta.

A köszöntők: Az első sellet a főgazda köszöntötte a násznagy egészségeért, másodikat a vőlegény a menyasszonyra, harmadikat s a többit a vőfélyre, nászasszonyra, kisasszonyra, s a vőlegény vendégeire. Azután a násznagy, vőlegény és vőfély felköltének és az örömatya háta megé mentenek s egy kupa bort elköszöntének a főgazdára, az örömatya és örömanya egészségéért . . .

Mikor az asztaltól felköltének a főgazda

menet kettős sorokba rendezkedve. Benn úgy zug ajkukról az ének, mint az angyalok kara. Dalos nép, de az éneket az öreg templomi énekeskönyvből tanulja mindenki legelőbb. Talán azért is énekelnek olyan szépen. Soha sem lehet elfeledni azt a szép képet, mit ott vasárnaponként láthatunk s csak azt kívánnók: vajha minden vidék megőrizte volna és ápolná régi szép református egyházi szokásait, mert ezekben is apáink lelke szól, biztat, erősít -- kitartani hitünk és egyházunk mellett mindhalálig!

Világkrónika.

Az angolok elkisérték utolsó útján örök pihenőre öreg királynőjüket. Sokat élt, sokat uralkodott. Láta, érezte nemzetének erejét, erejének gyarapodását. Utolsó napjaiknak tiszta derűjét megzavarta a délafrikai vihar. Öreg szívének nyugalmit megháborították a véres arcok, a halálhörgések, míg végre eljött a megváltás és most hábori lanul pihen. De nincs pihenése a szegény buroknak, Anglia büszkesége még vért kíván, egy maroknyi, szabadságszerető, istenfélő nép vért. Az új angol király, VII. Eduárd alatt tovább ropognak a puskák, bömbölnek az ágyuk, több és több megható jelét adják a burok a harci vitézségnek s a szabadságszeretnek, hogy a végén Európa népeinek néma részvéte mellett letünjön egy népnek fényes csillaga, mert fénylő aranyokat terem földje. Mig Transválban az ágyuk

szép ceremóniákkal, térdhajtásokkal tánczot kezdett osztani.

Násztáncz: Az első tánczot járták a násznagy a noszolyó-asszonnyal, a vőlegény a menyasszonnyal, a vőfély a noszolyó-kisasszonnyal. Mikor ezek hármat tánczoltanak vala, az második táncz volt az örömatya táncza az örömanyával s még két pár gyermekeivel vagy atyafiaival. Azután a vendégek rendre tánczoltanak, lengyel változót, egeres, süveges, lapoczkás, palotás és egyéb tánczokat.

Azalatt a menyasszonyt átöltöztették tiszta fehér köntösbe, haját kifonták s virágkoszorút tettek a fejére. Mikor kihozták, a hegedüsök vonni kezdték a menyasszony tánczát.

Menyasszonytáncz: A násznagy 2-3-at került vele s aztán elbucsúztatta apjától, anyjától. Azután a vőfély kezire adta, ez egyet került vele. Azonban eleiben állottak rendszerint hat forgós ifjú legények, kinek-kinek egy nagy égő szövétnek az keziben s körülfozták a menyasszonyt, vőfélyt, noszolyó-asszonyt, kisasszonyt s 3 pár tánczot jártanak. A harmadik fordulónál az ajtó felé kezdettek nagy hamarsággal menni -- s a menyasszonyt elkapták.

Menyasszony elkapás: A vőfély az ajtónál a karddal a menyasszony fejéről a koszorút levette s négy felé vágta. A vőfély a noszolyó-kisasszonnyal visszatérve 3-4-et fordult.

dörgése közé jalkiáltás vegyült, Hollandiában örömkialtás rázta meg a levegőt: a szép ifjú királynő tartotta esküvőjét Henrik Mecklenburg-Schweréni herczeggel A kicsiny Hollandia apraja nagyja együtt örült szeretett királynőjével. Örömük legyen tartós, hisz megérdemli az a nép, melynek kiváló jellemvonása Istennek és hazájának igaz szeretete: a mely néptől hoztak és hoznak ma is a mi ifju papjaink egyszerűséggel önzetlen munkaszeretetet, törhetetlen nemzeti érzést. Öröm és gyász egymást kísérik az életben. Egyik nép örül, gyászol a másik. Milán, szerbia egykori királya, fekszik a ravatalon. Élete megható Kevés évek alatt sokat élt át Nagyatyja bocskorban járt, atyja trónvesztett fejedelem volt, kit hat éves korában elveszített. Anyja nem sokat törődött vele, parasztgyermek, cigányfiúk voltak játszótársai, míg Obrenovics Mihály szerb fejedelem utódjául szemelte ki s Párisba küldte neveltetés vzgett. 14 éves korában lett Mihály utódja, 18 éves korában önálló király. Pártusák dulták az országot, szerencsétlen háborukat folytatott, de érdeme, hogy Szerbiát függetlenné tette, s területét nagyobbította. Családi élete szerencsétlen volt, népével is összeütközésbe jött, a miért 1889-ben lemondott a tronról fia, Sándor javára.

Ettől kezdve folytatta azt az életet, mely nevét ismeretessé tette, a mely sok töviset termett s elég korán megnyitotta előtte a sir sötét száját. Életében szeretett minket s magyar földben fogja aludni örök álmát Szerémmegyében a krurscdoli kolostorban.

Az leány elkapás rendszerint hajnal felé volt. Mikor a menyasszonyt elkapták, az ágyúkból, szakállasokból erősen löttek.

* * *

Ki ne ismerné fel ebben a leírásban népünknek itt-ott ma is élő lakodalmi szokásait. Ma már csak *népszokás* s fájdalom ez is kivesző félben. Régen *«nemzeti szokás»* volt: így folyt le a lakadalom legnagyobb urainknál is. Ennek bizonyosságául ide iktatjuk Gróf Székely Ádám lakodalomra hívó levelét és utána a lakodalmi násznép menetének seriesét (rendjét) 1702-ből.

Lakadalomra invitáló levél.

Nagyságtoknak, kegyelmeteknek, mint nekem becsülettel való jóakaró uraimnak, asszonyimnak Istentől kívánsági szerint való jókat, jó egészséges hosszú életet kívánok megadatni kedvesivel egyetemben.

Istennek ő szent felségének bölcs teczése, a keresztyén anyaszentegyháznak jó rendtartása szörzé az házasságbéli szent szövetséget. Az én kedves fiam is *borosjenei gróff Székely Ádám* jezette volt el az elmúlt napokban jövődöbéli

Hazai krónika.

Az országgyűlés a földmivvelésügyi miniszter költségvetését tárgyalja. A nyugodt tárgyalást szomorú esemény zavarta meg: a marosvásárhelyi véres választás. Mind a két kerületben új képviselőt választottak, az elsőben Geréb Bélát kormánypárti, a másodikban Bedőházy Jánost Kossuth-párti programmal. A választási izgalmaknak sajnos, öt ember esett áldozatul, kiknek életét a csendőrök fegyvere oltotta ki, nehányan pedig megsebesültek. Az országban mindenütt méltó megdöbbenést keltett ez a szomorú történet, az országházban azonnal megszakadt a nyugodt tárgyalás és a honatyák lázasan követelték a bűnösök igazságos megbüntetését. A miniszterelnök igyekezett megnyugtani a kedélyeket azzal az ígéretével, hogy az ügyet megvizsgálhatja s részrehajlás nélkül intézi el. A kedélyek most lecsillapultak, de mi aggódva kérdezzük: mikor lesz már »tisztá« választás? mikor értik meg egymást a nép és a vezetők? mikor lesz higgadt a mi népünk? mikor szűnnek meg a szenvedélyeket felkorbácsoló méltánytalanságok? Az országgyűlés folytatja tovább munkáját. Örömmel halljuk Darányi miniszter beszédét, ki a földmivvelés ügyét igyekszik föllendíteni. Valóban eljött ennek már a 12-ik órája. Nemzeti bűn tovább tétlenül nézni a nép gazdasági süllyedését hiszen ezzel a nemzet ereje, jólléte semmisül meg. Hazánk a mezőgazdaságra utal, ennek védelmezése, létérdekünknek védelmezése. Megütközéssel olvassuk a bankok évi számadásait; 25% nyereséggel zártak. Hogyan lehetséges ez oly intéze-

szent házasságnak rendire, a keresztyéneknek dicséretes szokások szerint, tekéntetes és nagyságos losonci gróff *Bánffy György* gubernator uram és gróff *Bethlen Klára* asszonyom szerelmes leányát, gróff *Bánffy Anna* kisasszonyt. Kiknek lakadalmaknak ideje s helye rendeltete ez jelen való esztendőben február 18 napjára az gyalui várban. Melyre nézve Nagyságtokat, kegyelmeteket, mint jóakaró uraimat, asszonyimat kérem szeretettel, fáradságát ne szánja s a megirt napra és helyre eljőni ne nehezteljen, hogy a Nagtok, kegték böcsületes tekintetivel és jelenlétével fiamnak és jóakaró uraimnak, atyámfiainak egybegyülekezete népesüljön. Mely Nagtok, kegték jóakaróját engedje Isten minden örvendetes alkalmatossággal meg szolgálunk. Tartsa meg Isten és éltesse Nagtokat, kegtéket sokáig jó egészségben.

Kelt Kolozsvárott die 12. Januarii A. D. 1702.

Nagtoknak, kegtéknek

becsülettel szolgál, mig él

Gróff Székely Ádám.

* * *

teknél, a hol csak pusztán pénzzel dolgoznak? Ezt is meg kell, hogy lássa a kormány, mert első sorban az ő feladata az ország minden egyes polgárának érdekeit megvédelmezni.

A gazdák érdekében az Erdélyi Gazdasági Egylet mezőgazdasági és háztartási állandó gép- és eszközkészítést rendez, a mely márczius 10-én nyílik meg. Kiállítanak: mindennemű gazdasági gépeket, háztartási gépeket és eszközöket és mezőgazdasági házi ipari készítményeket azzal a céllal, hogy a gazdaközönseget ezen tárgyak beszerzésénél támogassák, tájékozzák, becsületes czégekkel közvetlen érintkezésbe hozzák s a becsapásoktól megoltalmazzák. A mezőgazdasági háziipari készítmények értékesítését elősegítsék. Valóban elismerést érdemel Tokaji László titkár buzgó fáradozásaiért, óhajtjuk, hogy ez újabb terve is sikerüljön.

„Könyvesház.”

«**Buzgóság Lantja.**» Két és három szólamu egyházi és iskolai énekek gyűjteménye Segédkönyv a ref. iskolai vallásos énektanításhoz. Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsának megbízásából szerkesztette: **Deák Gerő.** Ara fűzve 1 kor; kötve 1 kor. 25 fillér. Az erd. ev. ref. egyházkerület tulajdona és kiadása. **A tiszta jövedelem az erd. ev. ref. egyházkerület Szeretetháza javára fordítatik.**

Első lapján e czimmal csak a napokban jelent meg egy 116 oldalra terjedő kis könyvecske. Első fecskéje s egyszersmind első esz-

A gyalui lakadalom násznépének seriese 1702-ben:

Leopoldus császár képe: *gr. Rabutin* erdélyi generalis commendans.

A császár képe kanczelláriusa: *gr. Bethlen Miklós.*

A császár képe főkamaraasa: *gr. Pekry Lőrincz.*

A császár képe főinnyaadója: *gr. Bethlen Sámuel.*

A havasalföldi vajda követe.

Gr. *Seau* kincstári kamaraelnök.

* * *

Örömatya: *gr. Bánffy György* gubernator.

Örömanya: *gr. Bánffyné-Bethlen Klára* grófnő.

Völegény: *gr. Székeiy Adám.*

Menyasszony: *gr. Bánffy Anna.*

Násznagy: *br. Apor István* főkincstartó

Nászasszony: *gr. Haller Györgyné-Kornis Anna.*

Nászkisasszony: *gr. Haller Éva.*

Főgazda: *gr. Bethlen László.*

Vőfély: *br. Apor Péter.*

Viczegazda: *Cserey Mthály.*

Ezenkívül több nászoló leányok, előlköszöntő

köze egy nagyjelentőségű mozgalomnak: református vallásos életünk mélyítésének, egyházi életünk élénkítésének. Az ének, a dal, a zsolozsma éppen úgy a vallásos lélek szárnya, miként az imádság. Enekem ép' úgy, mint imádságom, ha egymagamban végzem is emeli lelkemet. De ha együtt végzem azokkal, a kikkel egy azon lélek tölti be egész valómat, egyazon kétség, vágy, remény vezet: égfelé szárnyalásom olyanná lesz, mint a fecskék vándorutja, kik, ha közülök egyik-másiknak szárnya meglankad, közre veszik az aléltni kezdőt s két oldalt szárnyaikat alá vetvén segítik, emelik, gyámolítják a gyengét s célhoz juttatják. A közös ének és közös imádság a hívők gyülekezetében a vallásos egyházi élet legáldásosabb, legtermékenyebb cselekedete. A ki ebben részt nem vesz, nem élő kő a gyülekezet épületében. Mert az nem gyakorol hatást társaira.

E tekintetben manapság -- valljuk meg -- nem valami jól állunk. A templomi éneklésben nagy ritka helyt vesz részt az egész gyülekezet s még kevesebb helyt olyan ez az éneklés, a milyennek az Istent magasztaló himnusznak, zsolozsmának lenni kell.

A «Buzgóság Lantja» ezen akar segíteni. Énekeskönyvünk legszebb és leghasználtabb 32 énekét, vegyesen a zsolozsmák és dicsérek közül. és vagy 25 különféle, de mindenik egyházi ünnepekre alkalmazott dalt tartalmaz. Ez utóbbiak közt van: Luther éneke, Himnusz, Szózat, Magyar gályarabok éneke, konfirmációi, vizsgái, temetési stb. Változatos és gazdag tartalma. Segédkönyvül a ref. iskolai vallásos énektanításhoz készült s hisszük, hogy itt is fogja mutatni áldásos hatását

és szövétnekes ifjak, viczegazdák, násznép; étekfogók, hegedűsök, és Pizli, a gubernator «tréfás bolondos szolgálja.»

* * *

Hogy kiveszett azóta a szép szokás! «Világ polgárokká» lettünk, feledve és kihalni engedve nemzeti szokásainkat. Pedig a nemzeti szokásokban mekkora nemzeti erő van! Szomorú példák mutatják, hogy a hol népünk nemzeti szokásai kivesztek, utánna pusztult a nép magyarsága is. Mennyi eloláhosodott, régi magyar falu beszél e szomorú igazságról!

Az «Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület» az E. M. K. E. a héten egy fényes bálon fogja bemutatni Kolozsvárt e régi magyar nemzeti lakadalmi szokásokat. Szép dolgot cselekszik, hogy feljuttatja e «tündér világot.»

Magyar nemzeti érdeket szolgál azonban minden pap, minden tanító, minden művelt magyar ember, ki népünk s különösen erdélyi magyar református népünk életéből a még most is élő régi szokásokat kiveszni nem engedi, sőt fennmaradását ápolja.

A népszokás nemzeti erő: örködni felette legszebb kötelességünk!

leg hamarabb. De kiváló figyelmükbe ajánljuk e könyvet az egyházi dalkarok és egyházi esték rendezőinek is. Egyházi estéink ének nélkül suták, ridegek. Itt van az alkalom szép, harmóniás énekekkel vonzóvá tenni. Aztán ha itt megtanulták és begyakorolták, önként fog templomi éneklésünk is pontosságban, nemességben, összhangban nyerni. Nem úgy értjük ezt, hogy külön dalkar énekeljen a templomban — bár időnként s nagyobb ünnepélyesebb alkalmakkor ez is szükséges, — hanem úgy, hogy a közgyülekezeti énekekben a dalkar tagjai a maguk szólamait éneklék. A több szólamu énekek nagy szerepet játszanak a különböző szekták összejövetelein. Miért ne használhatnók fel mi is az ének szép vonzóhatását templomi istentiszteleteinkben? Sőt fel kell használunk! Az Igazgató-tanács nagyon jól tette e munka kiadását s Deák Gerő tanár nemes munkát végzett vele. De most már rajta, mindenki tegye meg a magáét arra nézve, hogy átvitessék az életbe. Ára oly csekély hogy minden tag számára megszerezhető s azonkívül tiszta jövedelme a szeretetházat szolgálja. Ujra ajánljuk az illetékesek becses figyelmébe.

«*A baptista; vagy, hogy véded meg a te református kálvinista hitvallásodat?*» A nép számára írta **Eröss Lajos** most debreczeni ref. theol. tanár. Második kiadás. **Ára 10 krajcsár.** Megrendelhető szerzőnél.

Általánosan szomorúan ismert dolog, hogy protestáns és közelebbről református egyházunkat nemcsak a római egyház ostromolja, hanem azok a *szekták* is, melyek a szentírás helytelen felfogásából s egyes nyilatkozatainak esztelen és a történelmi alakulásokat figyelmen kívül hagyó értelmezéséből származtak. E szekták száma ma már nagyon felszaporodott a világon. Egy álmodozó, agyafurt gondolkozásu ember kikap egy-egy helyet a bibliából s a nélkül, hogy azt az egész szentírás világánál vizsgálná és értelmezné, vagy értelme felől a Tiszteletes urat — a ki végre is csak «mester» ebben éppen úgy, mint mások a maguk mesterségükben — megkérdeznék: elkezdi forgatni a szemeit, mondogatni kezdi, hogy «neki az Isten új kijelentést adott», «szemeit felnyitotta», «prófétává tette» stb. stb. és addigi mesterségét elhagyva kezd faluról-falura, házról-házra járni «testvérek»-et szerezni, «szentek gyülekezését» alkotni, ócsárolja a papot, gyalázza az ekklezsiát s a szegény megtévesztett emberek pénzéből hízalja magát.

Az eféle szekták közül — a milyen már csak Kolozsvárt is van legalább ötféle — egyik legelterjedtebb a **baptisták** vagy régi nevezet szerint *anabaptisták*, azaz «ujrakeresztelkedők». Már Kálvinnak sok baja volt e kificzamodott gondolkozásu néppel, mely a szombatot ünnepli a vasárnap helyett s a kis gyermekek megkeresztelését helytelenítve csak a felnőtt korban keresztel folyóvizekben abba egészen alámerítve a megkeresztelendőt.

Ez ellen a szekta ellen való védekezésre ad pompás és alkalmazandó tanácsot **Eröss Lajos** 25 oldalra terjedő füzeté. Népszerű modorban,

bibliai idézetekkel s csattanósan mutatja ki ezek hebehurgyaságait s tanít ki a védekezésre. Lelkésztársainknak melegen ajánljuk e füzetet felolvasásra és tömeges terjesztésre a nép között. Addig kell védekezni, míg az ellenség még kapuinkon kívül van, vagy még el nem hatalmasodott. A kiket már megtévesztettek, azokkal alig lehet már ugyanis okosan beszélni. De ha előre ismerik «a futkározó profétákat», hamarabb kiadják nekik az utat. A füzetben igen sok dolog van, a mi alkalmas vasárnap délutáni biblia magyarázati tárgynak is csak figyelmesen kell áttanulmányozni. Vajha ily hitvédelmi iratkáink száma szaporodnék. Minden ellenséggel szemben saját harczmodorával kell védekezni, mert ez a leghathatósabb. **Eröss Lajos** jó munkát végzett e füzet kiadásával. Tömegesebb megrendelésnél azt hisszük árendeményt is lehet tőle nyerni.

Egyházi élet.

Főgondnok beiktatás Kolozsvárt. E hó 10-én iktattatott be hivatalába a kolozsvári ref. egyh. község két új főgondnoka *ifj. Br. Zeyk József és Incze Gerő*. Szép, ünnepélyes közgyűlésen dr. Bartók György püspök ur intézett hozzájuk gyönyörű beszédet, melyben az egyházközség helyzetét s életének, legalább közvetve, az egész egyházkerületre kiható példaadó fontosságát fejtegetve gondjaikba ajánlotta az egyházi és hitélet fellendítésének, a példás és gyors adminisztrációnak tovább el nem odázható kérdéseinek megoldását. A főgondnokok, miután esküvel foglalták el széküket szép beszédekben vázolták jövő munkásságuk irányát. A felekezeti béke ápolása, de hathatós önvédelemmel; egyetértő munkálkodás a törvények szigorú megtartásával és a kötelességek hű teljesítése mindenki részéről: ezeket hangsúlyozták beszédeikben. A székfoglaló beszédek nagy tapintatukkal és határozott hangjukkal igen jó benyomást tettek a hívekre. Öröm volt látni a szülői büszkeség és meghatottság nyomait id. Br. Zeyk József és neje Teleki Agnes grófnő arcán. Anyaszentegyházunk ügyeinek e kiváló munkásai, mily nemes örömben voltak, midőn fiukat is e felséges munkamezőre lépni látták! Isten adjon az ifjú főgondnok sikeres munkájában további örömet a szülőknak, áldást az egyházházközségnek.

A Rucska-ünnepély kolozsvári kollégiumunkban vasárnap folyt le nagy számú ifjuság, a család és érdeklődők részvételével. Emlékbeszédet a nála szokásos alapossággal *dr. Török István* tanár tartott. Aztán kivonultak a temetőbe, hol *dr. Sárkány Lajos* igazgató koszoruzta meg az intézet nevében a nagy hagyományozó sirját.

Kövesdi János debreczeni polgár ottani kollégiumunknak 150 ezer korona hagyományt rendelt különféle célokra. 100 ezer a kollégium református egyetemé fejlesztése céljaira szolgál. Szép emlék, örök emlék! A nemes ember halálában is áld!